2722

9

DISPVTATIO
DE VERMIBVS INTESTINORUM
PRIMA:

Conſcripta, & in alma Argenti-nenſium Academia publici exercitij gratia propoſita

à

MELCHIORE SEBIZIO JUNIORE: DOCTORE AC Profeſſore Medicinæ ordinario.

Reſpondente

ELIA GEISELBRUNNERO Auguſtano.

Habebitur menſe Septembri.

ARGENTORATI
Typis JOHANNIS CAROLI.
M. DC. XIIII.

NOBILITATE, VIRTUTE, DOCTRINA, MULTARUMQUE RERUM *uſu & experientia præſtantiſſimis Viris:*

Dn. GEORGIO HENISCHIO, Medico & Mathematico inclytæ Reipubl. Auguſtanæ eximio:

Dn. DAVIDI HOESCHELIO, Scholæ Auguſtanæ Rectori digniſſimo:

Dn. JOHANNI HUEBKERO, Civi apud Auguſtanos primario:

Fautoribus, Promotoribus & Præceptoribus ſuis omni obſervantia & honore colendis

Hanc de vermibus inteſtinorum Diſputationem

In grati animi σύμβολον,
Debitæ obſervantiæ μνημόσυνον, *&*
Singularis amoris τεκμήριον

Offert atq; dedicat

Elias Geiſelbrunnerus
Reſpondens.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

THESIS

I.

NON minus verè & ingenioſè, quam pulchrè atque eleganter Ariſtoteles *8. Phyſicor C. 2.* hominem μικρόκοσμον appellavit. Cui poſtea Theophraſtus, qui eundem univerſi exemplar: & Plinius, qui hominem mundi epitomen vocavit, ſubſcripſerunt.

2. Habet enim homo ἀναλογίαν cum μακροκόσμῳ mirabilem: eaq; omnia, quæ ille ampliſſimo ſuo ſinu coërcet, in ſe, velut in tabella quadam, repræſentat.

3. Nam ut nihil jam de quatuor elementis, quorum humores & ſpiritus ſunt imagines: de corpore cœleſti, cujus caput rotundum, inque editiſſimo loco ſitum ſimulachrum exiſtit: de ſole, cui cor, perenni ſua motione, & calore vivifico corpus univerſum calefaciens, conſervans, atque ad actiones diſponens, ἀνάλογον cenſetur: de pluvijs & imbribus, quos catharrhi & deſtillationes referunt: de ventis, quos vapores, cruditatum exhalationes, aurium ſibili atq; tinnitus repræſentant: de grandinibus, quorum coacta rotundaq; ſputa, nec non pituita in pulmonibus concreta ſimilitudinem gerunt: de tonitruis, quorum rugitus & murmura inteſtinorum, ſtrepenteſque crepitus atque ructus ſpeciem exhibent: de fulguribus terrificis, & coruſcationibus ignitis, quas excandeſcentium oculorum rubræ ſuffuſiones, & quæ inde emicant ἐκλάμψεις inſinuant: de rore, cui lachrymæ aſſimilantur: de terræ motibus, quos convulſivi, tremuli, & palpitantes motus deſignant: de foſſilibus & terreis corporibus, quorum ſpeciem calculi renum ac veſicæ: tophi articulorum: gypſea pituita inteſtinorum & pulmonum præ ſe ferunt: de fontibus aquarum, quos hepar,

humorum officina, exprimit: de rivulis & aquæ ductibus, quibus venæ atque arteriæ conferuntur: de varijs motibus, quibus homo generatur, augetur, alteratur, & de loco in locum transfertur: de ſexcentis rebus alijs, in μακροκόσμῳ quidem ad vivum expreſſis; in homine autem velut penicillo adumbratis, dicamus: quis quæſo hominem non μικρόκοσμον arbitrabitur, cum etiam varij generis animalia in eo, non ſecus atque in μακροκόσμῳ, generentur?

4. Naſcitur ſanè in homine homo, quem Aegyptiorum ſacerdotes animal adorandum & admirandum: Mercurius Trismegiſtus animal Deo ſimilimum: Plato miraculum miraculorum vocare ſolebat.

5. Naſcuntur in eodem pediculi generis diverſi: qui piloſas corporis partes potiſſimum obſident.

6. Naſcuntur pulices: licet ſint, qui aliunde eos provenire, & generatos alimoniam ſaltem in hominibus quærere velint.

7. Naſcuntur dracunculi, quos Germani Mitteſſer & Mittfraß nuncupare conſueverunt: eò quod magnam nutrimenti partem ad ſe rapiant: hominemq; valdè emacient. Sunt animalcula, inquit *Paulus Ægineta l. 4. c. ult.* lumbricis ſimilia, in partibus muſculoſis, brachijs nimirum, femoribus, tibijſque gigni ſolita. In pueris verò etiam in lateribus ſub cute conſiſtunt, manifeſteque moventur.

8. Naſcuntur denique multæ vermium ſpecies: & quidem non in una: ſed in pluribus corporis noſtri partibus: nempe in capite, in naribus, in dentibus, in pulmonibus, in renibus, in veſica, in inteſtinis, in utero, in vulneribus & ulceribus externarum partium neglectis, minimeq; deterſis & mundificatis. Id quod præter experientiam quotidianam etiam præſtantiſſimorum artis procerum authoritas confirmat.

9. *Avicenna l. 3. fen. 1. tract. 2. c. 3.* ſcribit, capitis dolores etiam à vermibus inibi genitis oriri. Quod placitum *Benivenius obſervat. 100.* propria experientia verum eſſe probat. Inquit enim, amicum ſe habuiſſe, qui cum acerbiſſimo capitis dolore, mentiſque alienatione laboraſſet: ita ut ſeptimo die

die morti videretur vicinus: vi tandem robuſtioris naturæ vermem è nare dextra palmo longiorem ejecerit: & priſtinę ſanitati fuerit reſtitutus. Simile quid *Ariſtoteles* de Cervis *2. hiſtor. animal. c. 15.* nec non *Alexander Trallianus de Capris l. 1. c. 15.* refert: quod ſcil. in horum animalium capitibus vermes producantur.

10. In auribus proſeminari vermiculos, teſtis locupletiſſimus Galenus noſter eſt: qui *7. ſimpl. c. de Calamintha*: & *l. 3. de comp. med κ. τόπους*: & *l. de ſimpl. medic. ad Paternianum c. de Nepeta*: & *l. de medic. facilè parabil.* remedia oſtendit, quibus aurium necari vermes debeant. Idem faciunt Oribaſius *l. 4. de morb. curat. c. 40.* Aetius *tetrabibl. 2. ſerm. 2. c. 85.* Celſus *l. 6. c. 7.* Dioſcorides multis in locis. Vidit Valeſcus de Taranta *l. 4. prax. c. 30.* duos treſve vermiculos pini granis ſimiles ex aure cujuſdam juvenis acuta febri laborantis ejectos. Tales etiam Fernelius *6. pathol. c. 10* conſpexiſſe ſe teſtatur.

11. De narium vermibus memorabilem hiſtoriam idem Fernelius, *5. pathol c. 7.* recenſet. In milite quodam, ait, qui reſimis erat naribus, ex fœdiore quadam eluvie diutiùs cohibita, vermes duo villoſi inſtar digiti circa os ethmoides geniti inventiq; ſunt, qui tandem in furorem illum adegerunt, febrique non admodum manifeſta de medio ſuſtulerunt die circiter vigeſimo. Quos vermes Paræus *l. 19. c. 3.* operis ſui depingit. Hollerius *l. 1. de intern. aff. c. 54.* in Scholijs narrat, puellam quandam vermem rejeciſſe per nares album, ſatis craſſum, palmo majorem, nulla tuſſi, nulloque vomitu præcedente.

12. In cavis, corroſis, putridiſque dentibus vermes aliquando naſci, atroceſque dolores excitare, notius eſt, quàm ut demonſtrari debeat. Quos tamen Fernelius *6. pathol. c. 10.* ſe vidiſſe memorat.

13. Vermiculos in pulmonibus ortos, & tuſſi poſtea expulſos obſervârunt Avenzoar & Alzaravius. Neotericj quidam eos in phthiſicis aliquando animadverterunt. Benivenius notat, quendam moleſta tuſſicula laboraſſe: ſed marrubij ſucco ex melle ſingulis diebus deglutito, & interdum

etiam lambitivo ex ſcylla uſurpato, vermem tandem cum tuſſi excreviſſe: & ſtatim convaluiſſe.

14. Renum & veſicæ vermiculos cum urina profuſos viderunt Fernelius *loco citato*: Hollerius *1. de intern. morb. c. 54.* in Scholijs: Rondeletius *l. de Vrin. c. 38.* Platerus *tract. 3. praxeos l. 2. c. 13.*

15. In Utero etſi procreentur rariùs: procreari tamen aliquando & Hippocrates *2. de aff. mul.* & Ludovicus Mercatus, necnon Rodericus à Caſtro in gynæcijs ſuis teſtatum faciunt.

16. Verùm, prolixiùs hîc de ἀναλογίᾳ hominis cum mundo diſſerere non libet. Sufficiat extremis duntaxat digitis illam attigiſſe.

17. Itaque quod præſentis eſt inſtituti agamus: & in hac quidem diſputatione de vermium inteſtinalium FORMA, MATERIA, EFFICIENTE, & FINE tractemus: in ſequenti de SIGNIS tam diagnoſticis, quam prognoſticis: necnon de CURATIONE verba facturi.

18. Conſiderabimus autē in FORMALI CAUSA *Nomina: Definitionem*: *Genus*, ſub quo ſcil. affectu præter naturam contineantur: & *Species*, ſive *differentias*.

19. NOMINA apud Latinos & Græcos ſunt varia. Vocantur enim à Celſo lumbrici, quaſi lubrici: ob lubricitatē, quam in externa ſuperficie habent. A Plinio interaneorum animalia; quòd interanea, ſive inteſtina potiſſimum infeſtent. Aliàs vermes, vel à vertendo, uti quibuſdā Grammaticis placet; quod rependo ſeſe torqueant & vertant: vel à verrendo, hoc eſt, ſcalpendo, quemadmodū Valeſcus de Taranta vult: quia ſcalpendo inteſtina afficiunt. Ab aliquibus Medicinę ſcriptoribus ventris tineæ: quoniam ſicuti tineæ vermiculi ſunt veſtes & libros corrodentes: ita animalia hęc dictorum vermiculorum naturam imitantur, ipſaque inteſtina non rarò pungunt atque rodunt. A Græcis ἕλμινθες: & ab Hipocrate aliquando ἕλμιγγες appellantur: veluti *l. 1. & 4. Epidem.* videre licet.

20. DEFINITIONEM quod ſpectat, dicimus, vermem animal eſſe, ex putri materia in inteſtinis à calore genitum.

Ut

21. Ut enim lumbrici terreſtres, quos Galenus *11. ſimpl. cap. de lumbricis* inteſtina terræ nominat, & quædam animalcula alia ex putrida materia cœleſtis caloris ope producuntur: ita vermes hoſce ex putrido humore caloris nativi virtute generari credimus.

22. Cæterùm, cum Galenus *lib. 14. meth. c. 19.* toto genere præter naturam eos eſſe doceat: tres autem eodem authore ſint affectus præter naturam: Morbus: Cauſa morbifica: & Symptoma: meritò quæritur, ſub quonam AFFECTU PRÆTER NATURAM comprehendantur?

23. Ad hanc quæſtionem idem Galenus *lib. de differ. morbor. c. 8.* reſpondet: & vermes morbos eſſe in numero præter naturam aucto ſtatuit.

24. Morbos enim in numero facit duplices: alios in numero excedente: cum adeſt, quod abeſſe debebat: alios in numero deficiente, cum deeſt, qnod debebat adeſſe. Rurſum illos, qui ſunt in numero excedente, ſubdividit. Nam quod redundat, aut eſt ex genere rerum naturalium, ut ſextus digitus: unguis in oculo: polypus: & quęvis carnis excreſcentia: aut eſt ex eorum albo, quæ toto genere præter naturam ſunt. Atque hûc lumbricos, aſcaridas, calculos, &c. refert.

25. Galeni ſententiam plerique recentiores amplectuntur, qui de inteſtinorum vermibus ſcripſerunt.

26. Fernelius tamen vermes morbos eſſe negat: hac ratione ductus, quoniam ſunt in genere contentorũ: quorum vitia morborum cauſæ perhibentur: ſicuti vitia continentium, hoc eſt ipſarum partium morbi dicuntur: & actionum ſymptomata.

27. Nos, ut liberè profiteamur, quod ſentimus, veriſſimam Fernelij opinionem judicamus.

28. Etenim omnis morbus juxta Galenum *l. de differ. morb. c. 2.* διάθεσις eſt: & per conſequens qualitas atque accidens. At verò lumbrici accidentia non ſunt: ſed ſubſtantiæ. Non ergo morbi.

29. Deinde: omnis morbus ita inhæret partibus, ut ſine

ijs

ijs vim ſubſiſtendi nullam habeat. At lumbrici etiam ſine partibus humani corporis ſubſiſtere valent. Ergo.

30. Tertiò: Morbus tantum eſt in corpore vivo: quia actiones lædere à Galeno dicitur: quæ ſoli vivo corpori tribuuntur. Atqui vermes etiam in mortuis eſſe corporibus queunt. Proinde morbi non ſunt: aut ſi ſunt, morbi definitio à Galeno tradita vel ijs non competet: quod eſt abſurdum: vel anguſtior ſuo definito erit: quod eſt contra receptam doctorum ſententiam.

31. Quartò: Omnis morbus aut intemperies eſt: aut mala compoſitio: aut continui ſolutio. At vermes neque intemperies ſunt, quia non qualitates: neque continui ſolutiones formaliter & per ſe: ſed potiùs cauſæ illarum: neque malæ compoſitiones: quia vitia forent vel in conformatione: vel in magnitudine: vel in ſitu & connexione: vel deniq; in numero. At non in tribus prioribus conſtitutionibus: ut in confeſſo eſt apud omnes. Neque in numero: quia tum demum morbus in numero adeſſe dicitur: cum pars vel abundat: vel deeſt. Morbi enim ſolis partibus viventis corporis tribuuntur. Sed vermes partes corporis non ſunt. Concludimus ergò, morbos non eſſe.

32. Antonius Valetius *exercit. 54. ſuper c. 54. l. 1. de morb. intern.* Hollerij arbitratur, vermes interdum morbi rationē habere, quatenus ſunt quiddam toto genere præter naturam, quod auferendum eſt: nonnunquam cauſæ: quatenus varia ſymptomata excitant: aliâs ſigni ſolius, quatenus ut excreta conſiderantur.

33. Nos, etſi vermes ſignorum quandoque induere naturam libenter concedamus: negamus tamen propterea in morborum reponendos eſſe numero, quod præter naturam ſint, & auferendi. Nam ſi hæc ratio aliquid ponderis haberet: ſequeretur, omnes cauſas morbificas, omniaq; ſymptomata morbos eſſe: quoniam præter naturam ſunt: & ſui ablationem jndicant.

34. Victor Trincavellius *l. 9. de cur. rat. c. 11.* ſcribit, vermes & morbos: & cauſas: & ſymptomata appellari poſſe. Morbos:

bos quidem vel in numero: vel in cavitate, quando inteſtina obſtruunt. Inquit enim vidiſſe ſe poſt dolores colicos multos excretos vermes, quaſi in globum glomeratos, qui cruciatus colicos ex obſtructione concitârint. Cauſas verò: quia plurimorum malorum, quæ ſequenti diſputatione in ſignorũ doctrina recenſebuntur, authores ſunt. Symptomata deniq;: quatenus excernuntur, & boni vel mali aliquid portendunt. Quanquam alij ſymptomata eſſe vitiatæ coctionis contendant

35. Verùm aliud eſt obſtructio: aliud obſtructionis cauſa. Vermes obſtruere inteſtina poſſe admittimus. Obſtructiones autem eſſe pernegamus: niſi dicere placeat, unum eundemque affectum reſpectu eodem & cauſam, & effectum eſſe, quod eſt abſurdum: aut definitum unum duo habere proxima genera, & quidem ratione eadem, quod eſt contra regulas logicorum.

36. Mercurialis cum objectionem theſi 28. allatam animadverteret, inquit: tametſi lumbricos morbos eſſe dicamus, non propterea tamen morbum in prædicamento ſubſtantiæ collocamus: eò quod non ſubſtantia lumbricorum ſit morbus: ſed duntaxat diſpoſitio illa præternaturalis, quæ à ſuperflua eorum ſubſtantia eſt introducta.

37. Sed pace tanti viri dixerimus, nullam hic diſpoſitionem videmus, cujus ratione lumbrici morbis annumerari queant. Illa enim vel intemperies ſimilarium: vel mala compoſitio diſſimilarium: vel utrarumque partium unionis ſolutio foret. At nullam harum diſpoſitionem eſſe theſi 31. oſtendimus. Aut ſi maximè aliqua à lumbricis introducta eſſet: ſequeretur tamen, lumbricos cauſas eſſe: ortas verò ab ijs diſpoſitiones vel morbos: vel ſymptomata: quod & nos non diffitemur.

38. Alij propterea lumbricos morbos eſſe volunt, quod actiones lædant. Verùm, ſi omne quod actiones lædit, morbus eſſet: omnis ſanè cauſa morbus foret: nullumque ampliùs diſcrimen inter morbum & cauſam morbi appareret: adeoq; morbi definitio à Gal. tradita redderetur ſuſpecta.

39. Quidam lumbricos neque per ſe morbos, neque

ſubjecta morborum eſſe ſtatuunt. Non morbos: quia ſunt ſubſtantiæ. Non morborum ſubjecta: quoniam corpora ſunt peregrina, toto genere præter naturam: nequaquam corporis partes. Eatenus tamen ad morbos referri, quatenus eorum cauſâ naturalis diſpoſitio partium vitiatur. Eſſe enim quiddam inteſtinis præter naturam additum: atque ob eorū præſentiam aliquid in parte præter naturam abundare: & ita in talibus numerum eſſe vitioſum, ſi non ob partes conſtituentes: tamen ob ea, quæ continentur.

40. Sed neque hi Galenum ſufficienter defendere videntur. Nam ſi omne illud, ob cujus præſentiam naturalis partium διάθεσις vitiatur, morbus eſſet: omnis ſanè cauſa in morborum albo reponi deberet: eò quod omnis morbifica cauſa naturalem partium ſtatum pervertat. Et ſi omne, quod partibus præter naturam eſt additum, in ijſque abundat, morbus in numero eſſet: cur non etiam grandines pulmonum: calculi renum & veſicæ: tophi gypſeam referentes materiam articulorum: mola vteri: lenti viſcoſiq; humores venarum: fæces copioſiùs coacervatæ atque collectæ inteſtinorum morbi dicuntur: cum corpora hæc in partibus dictis ſint ſuperflua: nativamque earum conſtitutionē corrumpant?

41 Itaque concludimus, lumbricos cauſas morborum & ſymptomatum: nequaquam morbos eſſe. Poſſe tamen etiam ad ſymptomata, & quidē ad excreta toto genere præter naturam referri: non ad actiones læſas: cum neque abolitæ: neque diminutæ: neque depravatæ ſint actiones: quamvis ex læſis actionibus, & cumprimis ex vitiata coctione ventriculi reſultent.

42. Accedamus ad vermium SPECIES ſive DIFFERENTIAS.

43. Traduntur autem illę ab Ariſtotele *5. hiſtor. animal. c. 19.* à Galeno *in Introduct. c. 13. l. 14. meth. c. vlt. in fine*; & *comment. 26. ſ. 3. aphor.* à Pauló *l. 4. c. 57.* ab Oribaſio *l. 4. de cur. affect. c. 90.* ab Aëtio *tetrabibl. 3. ſerm. 1. c. 39. 40. & 41.* nec non ab Actuario, *l. 1. meth. med. c. 21.* Et ſunt numero tres. Quidam enim vermes teretes ſunt, figuram vermium terreſtrium referentes, cæteris

teris frequentiores, & pueris familiares. Eos Hippocrates *aph. 26. ſ. 3.* ἕλμινθας στρογγύλας, lumbricos rotundos vocat. Alij breves, tenues, ſimulque teretes: vermiculis in putri caſeo genitis ſimiles ἀσκαρίδες ab Hippocrate ibidem nuncupati: non quaſi eſcam rodentes, ut perperam Valeſcus interpretatur: ſed à græco verbo ἀσκαρίζειν, quod idem cum σκαρίζειν, καὶ σκαίρειν, hoc eſt, ſaltare & palpitare ſignificat. Aſſiduè enim ſeſe formicarum inſtar movent: anum, circa quem conſiſtunt, pungunt: eique vehementem pruritum inferunt: & hominem continuò ad excretionem ſtimulant. Nonnulli lati breveſque, ſemina, Hippocrare *4. de Morbis* authore, cucurbitæ repræſentantes: cucurbitini ob id à Latinis appellati: à Græcis ἕλμινθες πλατεῖαι.

44. Hiſce tribus vermium generibus aliqui quartum addunt: illos ſcilicet vermes, quos Galenus *in Introduct. c. 13.* ſcribit à Græcis κειρίας καὶ ταινίας nominari: eò quod faſciarum formam referant.

45. Adeò longum hoc eſt vermium genus, ut Galenus tum loco citato: tum *comment. 26. aphor. ſ. 3.* aſſeveret, ſæpè per tota inteſtina extendi. Plinius *l. 11. hiſt. nat. c. 33.* notat, viſos eſſe latos lumbricos 30. pedes longos. Augenius *l. 6. Epiſt. medicin.* narrat, quendam excreviſſe tæniam 25. cubitorum longitudinem æquantem: ita ut æger omnia ſeſe inteſtina dejeciſſe putârit. Schenckius *l. 3. obſervat. medicin. ſect. priore obſer. 208.* ex diverſis authoribus recenſet, tænias 3. 6. 7. 8. 13. 18. & 20. ulnarum fuiſſe ejectas.

46. Verùm ſciendum, quartum hoc vermium genus à tertio diverſum non eſſe: ſed plurium ſaltem cucurbitinorum vermium mutuum adhæſum, & crebram adunationem ut *Fernelius*: connexum, ut *Capivacceus*: congeriem, ut *Trincavellius*: catenam & complicationem, ut *Vidius*: coagmentationem, ut *Cæſalpinus* loquitur.

47. Etenim, ſi penitiùs & oculatiùs tænia inſpiciatur: ex pluribus conſtare vermibus latis manifeſtè deprehendetur: una membrana, veluti matrice, quam Gabucinus etiam vaginam, & ſecundinam eleganter nominat, contentis, & mucoſa ſubſtantia, veluti glutine copulatis. Ita namque con-

junɖi unum quoddam corpus, idque longiſſimum, digitali latitudine, conſtituere videntur: cum revera tamen ex pluribus cucurbitinis vermibus ſit conflatum.

48. Id quod *Augenius* propria experientia confirmat. Nam cum tæniam illam, cujus antea mentio facta eſt, diligentiùs fuiſſet contemplatus, plures quam mille vermes cucurbitinos in illa obſervavit: qui tamen una membranula tecti, ſibique mutuò conjuncti erant. Idem *Benivenius* comprobat, aſſerens, mulierem continuis 7. diebus quamplurimos cucurbitinos ejeciſſe vermes, qui ita inter ſe cohærebant, ut cum ſua ipſi ſerie quatuor cubitorum longitudinem excederent, unum tamen corpus, unum vermem referens, putarentur. Idem deniqúe *Manardus* planum facit, qui mulierem, quæ latum lumbricum alios continentem vermes excreverat, novit.

49. Et ſanè ratio quoque hoc ipſum convincere videtur. Actuarius enim *l. 1. meth. med. c. 21.* Hippocratem 4. *de Morb.* ſequutus ſcribit, quibus lata hæcce tinea in inteſtinis gignitur, eos cucurbitæ ſeminibus ſimilia alvo egerere: hæcque excreta inſeparabilia illius eſſe jndicia.

50. Itaque ſi excreta cucurbitæ ſeminibus ſimilia hujus tineæ ſigna ſunt παθογνωμονικά: quod præter Actuarium etiam Ariſtoteles *5. hiſt. an. c. 19.* Paulus *l. 4. c. 57.* & Aëtius *tetrabibl. 3. ſerm. 1. c. 40.* tradunt: argumentum haud leve erit, eam ex vermibus cucurbitinis eſſe conſtructam: ac propterea ſpecie ab ijs minimè differre.

51. At obijciunt contrariæ opinionis ſectatores, latam tineam unum eſſe corpus: excretam moveri, & interdum aliquandiu vivere: quod de ſua Augenius memoriæ prodidit, quæ unam penè horam ſupervixit: deniqúe corpuſcula illa ſemen cucurbitæ referentia aut fœtus illius eſſe: aut particulas: aut excrementa.

52. Sed ad 1. argumentum reſpondemus, videri quidem unum corpus, ſi foris inſpiciatur: revera autem ex pluribus vermibus conſtare: id quod apparet, ſi matrix, qua continentur, aperiatur.

53. Ad 2. dicimus non latam vocatam tineam, ſed ver-

mes

mes intra ipſam concluſos vivere, ſeque movere: quibus motis ipſa quoque per accidens moveatur.

54. Rem ita ſe habere Gabucinus experientiâ probat. Vermibus enim exemtis, matrix non ampliùs palpitat: vacua ſcilicet ijs, quæ in ipſa movebantur animalculis.

55. Tertiæ objectioni authoritatem Hippocratis obtrudimus: *qui lib.* 4. *de Morbis* tribus rationibus planum facit, corpuſcula illa nequaquam fœtus eſſe latæ tineæ. 1. eſt, quia fieri nequit, ut ullum animal tot fœtus edat, quot apparere videmus ſeminibus cucurbitæ ſimiles. 2. quia ea loci in inteſtinis capacitas non eſt, ut tot fœtus educare queat. 3. quia ſi homini latam tineam foventi dejectorium propinaveris pharmacum: vel exibit tota convoluta, inq; globi figuram redacta: vel ſi medicamento reſtiterit, portiones quædam illius abrumpentur, & longitudine duorum, trium, pluriumve cubitorum egredietur: ſignum evidens, portiones dejectas dictæ tineæ fœtus non eſſe.

56. Hiſce rationibus hanc quoque addimus: quoniam ſi corpuſcula dicta fœtus eſſent tineæ latæ; ſequeretur, ipſammet tineam diſtinctum eſſe animal ab ijs, quæ intra ipſam generantur. At hoc falſum eſſe ex theſi 53. conſtat.

57. Neque verò partes ſunt latæ tineæ: quia animalia ſunt, & vivunt, licet exanimata ſæpiùs aliorum vermium inſtar eijciantur. Atqui animal alterius animalis pars eſſe non poteſt.

58. Nec denique ſunt illius excrementa: quia lata tinea per ſe non vivit: neque animal eſt à corpuſculis hiſce diſtinctum. Quod autem non vivit: id etiam non nutritur: quod non nutritur, nulla quoque excrementa colligit: ſiquidem excrementa ab alimento proficiſcantur.

59. Statuimus ergò, vermes cucurbitæ ſeminibus ſimiles aliquando à ſe invicem eſſe ſejunctos: interdum verò copulatos, mucoque aut membranula obductos: atque ita corpus quoddã faſciæ figuram referens, modò longius, modò brevius, prout plures paucioreſve connexi fuerint, conſtituere: quod prima quidem fronte vermis ab ijs videtur eſſe diſtinctus: re ipſa autem nil aliud eſt, quam plurium vermium congeries.

60. *Præter haſce vermiũ differentias* à figura deſumptas, Actuarius *1. meth. c. 21.* alias etiã *à quantitate & colore* petitas tradit.

61. Nam ratione quantitatis continuæ alij ſunt majores: alij minores. Ratione quantitatis diſcretæ vel pauci: vel multi. Ratione coloris alij ſubalbi: alij ſubrubri.

62. *Eſt quoque non parva eorum differentia ratione loci*, in quo generantur: ratione malignitatis, quam habent: ratione denique frequentiæ generationis. Verùm, cum eiusmodi differentiæ partim ex materia: partim verò ex prognoſticis apparituræ ſint: ideò, ne earundem rerum inanis repetitio fiat, hoc loco miſſas faciemus.

63. Quare ad MATERIALEM CAUSAM accedimus: & quia illa triplex eſt: EX QUA: IN QUA: & CIRCA QUAM: primùm de MATERIA EX QUA vermes naſcuntur, differemus.

64. Hæc verò iterum duplex exiſtit: remòta & propinqua.

65. *Remotam materiam* ſuppeditant nimia ciborum quantitas, quæ cruditates parit: & natura illorum phlegmatica, facileque putredini obnoxia.

66. Phlegmatici cibi ſunt, qui lentum viſcoſumque ſuccũ procreant: quales juxta *Avicennam l. 3. fen. 16. tract. 5. c. 1.* ſunt phaſeoli, fabæ, farina: et juxta *Aëtium tetrabib. 3. ſer. 1. c. 49.* fercula frumentacea: Adhæc oryza, piſces lacuſtres & ſquamis carentes: caſeus, & ſimiles.

67. Facilè verò corrumpuntur lac, olera, fructus dulces & æſtivi: utpote mora, ceraſa, pruna, pepones, cucumeres, fraga, mala perſica & armeniaca &c.

68. *Proxima vermium materia* ex omnium penè veterum & neotericorum ſententia eſt pituita cruda, craſſa, lenta, atq; viſcida, qualis ferè in pueris, & alijs crapuloſis congregari ſolet. Corruptionis initium in ventriculo nanciſcitur: ſed in inteſtina delapſa putredinem acquirit: cumque glutinoſa ſit, tenaciter inteſtinis adhæret, nec facilè cum reliquis fæcibus excernitur. Itaque immoratur diutiús: putreſcit ampliús: tandemq; caloris efficacia in materiam & alimentum vermium vertitur.

69. Generari autem lumbricos ex pituita deſcripta, ſequẽtibus rationibus ſtabiliri poteſt. 1. quia ſunt albi. 2. quia frigidi & humidi. 3. quia lenti atque tenaces: quæ qualitates dictæ quoque pituitę inſunt. 4. quia in gulæ & crapulæ deditis, qui cruditatibus & phlegmate abundant, frequentes. 5. quia in inteſtinis, in quibus talis materia luxuriat, generantur. 6. quia ex edulijs phlegmaticis originem trahunt.

70. At ſunt, qui longè aliter de vermium materia judicant. Aiunt enim vermes vel ex alvi fæcibus procreari: moti Hippocratis authoritate *l. 4. de morbis*: vel ex quibuslibet corporis excrementis, obtrudentes Ariſtotelis teſtimonium *5. Hiſt. animal. c. 19.* vel ex omnibus humoribus, Oribaſij doctrinâ perſuaſi.

71. Sed nos communem doctorum ſequimur ſententiam, ut pote rationi & experientiæ conſentaneam.

72. Ex ſolis autem ſtercoribus, nullo phlegmate perfuſis, vermes generari inficiamur. 1. quia in omnibus vermes naſcerentur: cum in omnibus talis materia ſuppeditetur. 2. quia in alijs etiam partibus vermes gignuntur, in quibus tamen ſtercora non reperiuntur. 3. quia rotundi lumbrici in gracilibus potiſsimum inteſtinis, uti infrà dicemus; generantur: ubi tamen ſtercora minimè conſiſtunt. 4. quia ſtercora tamdiu in inteſtinis non manent, ut ex ijs vermes proſeminari poſsint. Unde Hippocrates loco allegato ſcribit, vermes ex ſtercoribus in infantibus ſolùm adhuc in utero materno degentibus fieri: eò quod ſtercora diutiùs in inteſtinis immorentur. In alijs verò, qui jam in lucem editi ſunt, nequaquam: quoniam tempeſtivè reliquias ciborum egerere ſolent.

73. Ex quibuslibet excrementis vermes produci itidem negamus. Neque probari poſſe ex loco Ariſtotelis adducto arbitramur, quod hæc illius mens fuerit atque ſententia. Inquit enim inſecta varias habere ſuæ generationis materias. Alia ex animalibus ejuſdem generis: alia non ex animalibus, ſed ſponte naſci: & quidem vel ex rore, qui frondibus inſudat, uti fieri conſuevit tempore verno: & aliquando etiã hyberno, cum auſtrina conſtitutio diu viget: vel ex

cœno

cœno, fimove putreſcente: vel ex lignis: vel ex animaliū pilis: vel ex recrementis: ijſque aut jam ejectis: aut adhuc intra animal contentis: ut ſunt tineę, ſive lumbrici. Quale autem hoc ſit excrementum, non definit. Definivimus autē nos: & pituitoſum eſſe probavimus.

74. Reijcimus etiā cum Avicenna *l. 3. fen. 16. tract. 5. c. 1.* illorum opinionem, qui ex omnibus humoribus vermes generari ſibi perſuadent.

75. Non enim bilis eorum eſſe materia poteſt, quia acris amara, & admodum calida: adeoque naturæ & complexioni vermium contraria. Quam ob cauſam illos minimè nutrit: ſed potiùs necat, *Paulo l. 4. c. 57. teſte.* Cum autē vermes neque nutriat, neque conſervet, patet: neque materiam vermium eſſe poſſe: ſiquidem juxta Ariſtotelis regulam, ex ijſdem animalia conſtent, quibus nutriuntur & conſervantur.

76. Quod ſi obijcias: tamen bilem aliquando unà cum lumbricis deorſum: aut per vomitum ſurſum eijci. Reſpondet Paulus, hoc non probare, quod bilis lumbricorum ſit materia. Poſſe enim lumbricos in inteſtinis hærere, & unà cum bile excerni: bilem autem vel circa orificium ventriculi: vel alibi reſidere.

77. Sanguinem quoque Avicenna excludit. 1. quia naturæ theſaurus eſt, ex quo ſpiritus generantur, & corpus univerſum alitur. 2. quia & colore, & temperamento, & ſubſtantia à lumbricis longiſſimè diſtat. 3. addimus nos, quia in cavitate inteſtinorum, qua in vermes naſcuntur, minimè continetur. Imò ſi inibi maximè contineretur: non tamen maneret: ſed ocyùs efflueret. Aut ſi etiā maneret, in grumos tamen verteretur, refrigeraretur, veneni indueret naturam: atque ita omni vitali tum calore, tum humore deſtitutus vivens generare corpus non valeret.

78. Nam ſi ſanguis, inquit *Hippocrates aphor. 20. ſ. 6.* præter naturam in ventrem, hoc eſt, in cavitatem aliquam effuſus fuerit: corrumpatur eſt neceſſum.

79. Sed dices, aliquando tamen lumbricos rubere: & nos quoque hunc ipſis colorem theſi 61. juxta Actuarium

aſſignare.

aſſignare. Reſpondemus rubere, non ratione materiæ, ex qua conſtant: ſed ratione materiæ alimentariæ. Hac enim deficiente, ſanguinem exugunt: aut inteſtina corrodunt.

80. Imò accidere dicimus, ut utriuſq; materiæ ratione alius quidam color præter album eluceat. Non enim ſemper pura atque ſyncera pituita eſt: ſed interdum etiã alijs humoribus tincta. Ex qua ſi vermes vel generari, vel nutriri contingat, fit, ut à prædominante quidem materia pituitoſa albicent: aliorum tamen humorum cum pituita miſtorum colores etiam obſcurè ſubappareant.

81. Tertiò melancholian quoque removemus. Hæc namque aut naturalis eſſet: aut præter naturam, quæ propriè atra bilis à Medicis appellari ſolet. At naturalis melancholia vermium materia eſſe non poteſt: 1. quia eſt acerba & acida, *Galeno 5. vſ. part. c. 4.* authore. Talia autẽ quæ ſunt, vermibus adverſantur. 2. quia frigida & ſicca: atque ita vitæ principijs, quæ calida & humida ſunt, inimica. 3. quia in inteſtinis ſuum domicilium non habet. Neque non naturalis vermes generare potis eſt. ſive ex humore melancholico, qui veluti fęx & limus ſanguinis eſt, aduſto, uti *Galenus 14. meth c. 9.* loquitur: ſive ex flava bile torrefacta, quemadmodnm idem *2. de Nat. fac. & l. de atra. bile* monet, proveniat. Utraque enim acris, mordax, & corroſiva eſt; & poſterior quidem priore juxta Galenum multò deterior: quanquam eodem authore prior quoque ita acris & maligna ſit, ut ne muſcæ quidem & mures illam guſtare auſint. Qua ergò ratione, cum erodat atque exulceret, vermes generabit, nutriet, fovebit? quo pacto tam diu citra noxam in inteſtinis morabitur, donec ex ea vermes generentur? Roſiones certè & tormina ventris graviſſima vermium generationem præcederent, ſi hæc melancholia materia eorum foret.

82. Antequam hinc abeamus, inquirere placet, quid de Pauli & Aëtij ſententia ſtatuendum? Is enim *l. 4. c. 57.* Hic verò *tetrabibl. 3. ſerm. 1. c. 40.* ſcribit, latum lumbricum non ex humoribus, ſed ex pellicula potiùs, ſeu membrana interiori ſuperficiej inteſtinorum adnata generari. Lumbricus,

 ait,

ait, latus eſt tranſmutatio membranæ intrinſecus inteſtina ambientis in corpus quoddam animatum.

83. Mercurialis candidè & ingenuè fatetur, ſe ignorare, quid authores citati docere voluerint.

84. Nos illos intelligimus κατὰ τὸ ῥητὸν. Verba enim plana ſunt atque perſpicua. Sed cum eodem Mercuriali & Capivacceo negamus, latum lumbricum ex interiori inteſtinorum membrana generari. 1. quia vermes ex materia humida & corrupta naſci oſtenſum fuit. 2. quia inſignes excitarentur in vermium generatione cruciatus, ob continui ſolutionem, id eſt, abraſionem membranæ. 3. quia propter inteſtinorum excoriationem & exulcerationem egeſtiones alvi cruore eſſent perfuſæ: uti fieri in dyſenteria videmus. 4. quia nullam ſubeſſe cauſam videmus, ob quam interior inteſtinorum tunica abradi poſſit. 5. quia inteſtinis illaceris vermes hoſce exire videmus.

85. Rectiùs proinde Actuarium ſenſiſſe arbitramur, qui *l. 1. c. 21.* docet, latam tineam in inteſtinis gigni, cum lentus & leviter calidus humor internæ inteſtinorum ſuperficiei illinitur: qui à calore poſtea diſponitur, ut ex illo vivum fieri corpus queat.

86. Mucoſa enim lentaque illa pituita ita internæ inteſtinorum faciei adhæret, ut lata tinea velut è tunicis inteſtinorum enaſci videatur. Quod cum Paulus & Aëtius vidiſſent, forſan crediderunt, eam ex ipſa membranoſa ſubſtantia generari: cum tamen diligenter hîc inter ſubſtantiam ipſam, & mucoſum humorem ei adhærentem diſtinguere debuiſſent.

87. Sed ad MATERIAM IN QUA, ſive ſubjectum & locum, in quo vermes generantur, progrediamur.

88. Is verò ex diſputationis inſcriptione apparet. Cum enim non de omnibus, ſed inteſtinorum duntaxat vermibus hîc diſſeramus: manifeſtum eſt, locum generationis vermium inteſtina eſſe.

89. Verùm, cum ratione quidem ductus unum tantum ſit inteſtinum, ab imo ventriculo ad anum uſq; protenſum: at ratione ſubſtantiæ duplex, tenue & craſſum: quæ iterum

pro

pro diverſitate figuræ, magnitudinis, ſitus &c. ſubdividuntur: ita ut tenuia ſint tria: duodenum: jejunum: & ileon: craſſa ſimiliter tria: cœcum: colon: & rectum: quæſtio eſt, utrum in omnibus: an in quibuſdam ſaltē vermes gignantur?

90. Ad hanc quæſtionem reſpondent Galenus *coment. 26. ſ. 3. aphor.* Paulus *l. 4. c. 57 & 58.* Aëtius *tetrabibl. 3. ſerm. 1. c. 41.* aſcaridas potiſſimum in recto: rotundos in gracilibus: tæniam in pleriſque aut omnibus generari. Quod quidem poſterius expreſsè non ponunt: inde tamen colligitur, quia dicunt, illam per omnia ferè inteſtina exporrectam eſſe.

91. Aſcaridas autem in recto inteſtino naſci, duobus doceri indicijs poteſt. 1. quia circa ſedem ingentem pruritum inferunt: 2. quia facilè egrediuntur: & in femora nateſque, tanquam loca mineræ ſuæ vicina, proſerpunt.

92. Rotundos in gracilibus ortum trahere inteſtinis inde concluditur, quia aliquando ad ventriculum feruntur: & per os atque nares eijciuntur. Signum non contemnendum, eos à ventriculo haud longè generari.

93. Cauſa verò, cur in nulla parte crebriùs gignantur vermes, quàm in inteſtinis, eſt: 1. quia inteſtina publica ſunt totius corporis cloaca: in qua, uti ſordes aliæ: ita crudi quoque pituitoſique humores, & generationi, & nutritioni vermium accommodatiſſimi reperiuntur: partim inibi collecti: partim aliunde ad ea delati. 2. quia ſunt loca apta atque diſpoſita tum ratione cavitatis: tum humiditatis cauſâ, quæ putredinis mater eſt: cujus ſoboles vermes ſunt.

94. Cæterùm, an vermes etiam in ventriculo generentur, non parum apud Medicos diſceptatur.

95. Conciliator *different. 101.* ajentem defendit: & hujus quoque ſententiæ Theodorum Priſcianum fuiſſe ſcribit.

96. Rationes deeſſe non videntur. 1. quia experientia teſtatur, vermes aliquando per gulam os conſcendere. & ex illo hiante proſilire: clauſo verò dormientibus per palati cavum obrepere in nares, foraſque prodire. 2. quia in diſſectionibus reperti fuerunt in ventriculo. 3. quia materia illorum, corrupta ſcilicet pituita, ſæpè inibi continetur. 4. quia ventriculus locus eſt capax. 5. quia in ventriculo conſerva-

ri queunt. 6. quia in omnibus penè corporis partibus vermes naſci obſervamus: quid ergò cauſæ erit, quò minus in ventriculo generari valeant: cum tamen in eo res deteriores, quàm vermes, gigni experiamur?

97. Ariſtoteles contrà 4. *Meteoror. c. 3.* negantem tuetur. Vermes inquit non in coctione cibi: ſed in ſegregata putrefactione fiunt. Atqui cibi coctio juxta eundem 3. *part. anim. c.14.* in ventriculo celebratur; reliquiæ autem illius in inteſtinis continentur.

98. Ariſtoteli tacitè & implicitè Galenus, Actuarius, Paulus, & Aëtius ſubſcribunt: qui aſcaridas in inteſtino recto: lumbricos rotundos in gracilibus; latos in omnibus generari volunt. Quare, ſi omnes in inteſtinis vitæ capiunt primordia, nulli ſanè in ventriculo generabuntur.

99. Nobis Ariſtotelis & Galeni ſententia arridet magis: præſertim cum neotericos quoque, paucis exceptis, illi ſubſcribere videamus.

100. Rationes, quæ nos movent, ſunt ſequentes. 1. quia ferè ſemper in inteſtinis viſuntur: rarò, aut nunquam in ventriculo. Et ſi in eo viſuntur: ad illum ex inteſtinis aſcenderunt: non autem inibi fuerunt prognati.

101 II. Quia ſi in Ventriculo procrearentur, ſemper ea inferrent ſymptomata, quæ inferre videmus, cum in inteſtinis geniti ad ventriculum ſe receperunt. Cauſa namque ſymptomatum præſente, quidni præſentia ipſa ſymptomata eſſent?

102. III. Quia ventriculus, & præſertim ſupremum illius orificium adeò exquiſito ſenſu præditum eſt, ut quæ ipſum pungunt & vellicant, quod vermes facere nemo negabit, ſurſum deorſumue eijciat. Quo ergò pacto vermes perficientur?

103 IV. Quia in rerũ generatione quiete, non novæ, eiuſque variæ & multiplicis ſemper materiæ acceſſione opus eſt. Atqui motus in ventriculo ferè eſt perpetuus: propter ingreſſum & egreſſum ciborum ac potuum, eorumque diverſis planè viribus præditorum.

104. V. Quia materia vermium in ventriculo diu mane-

re,

re non videtur. In inteſtinis autem propter longitudinem, anguſtiam, & anfractus eorum multo hærere tempore poteſt.

105. Concludimus ergò, tradita vermium genera in inteſtinis potiùs, quàm in ventriculo generari.

106. Ad 1. autem in contrariam partem allatam rationem reſpondemus, cauſam, cur lumbrici interdum per os & nares exeant, non eſſe, quòd in ventriculo geniti ſint: ſed quòd locum conſuetum & nativum mutârint. Quemadmodum verò non ſequitur, lumbrici rotundi per rectum inteſtinum egrediuntur: Ergò in illo fuerunt editi: ita conſequentia non valet: egreſſum quandoque per ſuperiora loca ſibi parant: Ergò & in ijs naſcuntur. Alius enim locus eſt, per quem egrediuntur: alius, in quo generantur.

107. Ad 2, eadem eſt reſponſio Reperiuntur nonnunquam in ventriculo: non quòd ibi nati ſint: ſed quòd ex inteſtinis eò ſe contulerint.

108. Ad 3. dicimus, futuram quidē vermium materiam corruptionis rudimentum in ventriculo nanciſci: at complementum in ſolis inteſtinis fieri. Adeſt ergò materia remota: ſed proxima in inteſtinis conſiſtit. Etſi hæc quoque in ventriculo reperiretur: tamen propter cauſas *theſ. 103. & 104.* adductas, vermes in eo formari non poſſent.

109. Quartæ objectioni ita occurrimus. Ad vermium generationem non ſufficit loci capacitas: ſed neceſſaria quoq; eſt ejuſdem diſpoſitio & qualitas: ut materia debito tempore in eo manere queat. At manere in ventriculo diu non poſſe, ex antea dictis ſatis conſtat.

110. Quintam hoc pacto ſolvimus. Aliud eſt conſervari: aliud generari aliqua in parte. Spiritus vitalis continetur & conſervatur in arterijs: non tamen in ijs generatur: ſanguis conſervatur in venis: non tamen in ijs primariò efficitur: ſemen fovetur in utero: nec tamen in eo fit. Sic vermes conſervari quidē in ventriculo poſſunt: etſi hac ratione magnas animali moleſtias creent: non neceſſariò tamen in illo producuntur.

111. Sextam ſic refutamus. In plurimis partibus generari

vermes concedimus: in omnibus negamus. Idque fieri dicimus, vel propter materiæ defectum: vel propter loci incommoditatem: vel propter efficientis penuriam.

112. Hæc de MATERIA IN QUA. Sequitur MATERIA CIRCA QUAM.

113. Ad illam autem alimentum, circa quod concoctrix vermium facultas verſatur, haud abſurdè referri poſſe cenſemus.

114. Arbitramur verò illud magna ex parte dulce eſſe: & quidem ſequentibus de cauſis. 1. quia ex ſimili materia vermes naſcuntur. 2. quia experientia docet, dulcia quæ ſunt, humida, & putredini obnoxia, ad eorum generationem eſſe aptiſſima. 3. quia vermes rebus acribus, amaris, ſalſis, & acidis necari videmus. 4. quia infantes, qui dulcibus abundant ſuccis, quòd lacte & lacticinijs crebrò veſcantur, omniũ maximè vermibus laborare comperimus. 5. quia acria & amara tum clyſmata, tum ſuppoſitoria facere cernimus, ut ijs injectis vermes ſuperiora petant: fugiendo nimirum ea, quæ naturæ ſuæ noxia & inimica eſſe ſentiunt. 6. quia quando puluiſculos contra vermes puerulis exhibemus, plerunque illos cum liquoribus dulcibus propinamus: ut vermes dulcedine allecti & quaſi delibuti ineſcentur.

115. Et hæc quoque cauſa eſt, cur in fructibus dulci ſapore donatis frequenter admodum vermiculi generentur: in amaris autem, acidis, acribus, aut ſalſis non item.

116. Eſt enim dulcis ſapor adeò non hominibus ſolùm: verùm etiam vermibus, alijsque animalibus gratus atq; acceptus: ut *Ariſtoteles lib. de ſenſu & ſenſili c. 4.* dicere minimè ſit veritus: πάντα τρέφεσθαι τῷ γλυκεῖ, ἢ ἁπλῶς, ἢ μεμιγμένως. Cui *Galenus* quoque noſter *4. ſimplic. c. 10. & 15.* adſtipulatur,

117. Pergamus ad CAUSAM EFFICIENTEM: quam duplicem ſtatuimus: unam principaliorem, nempe Naturam: alteram inſtrumentalem, ſcilicet calorem: partim quidem materiæ generandorum vermium: partim verò inteſtinis, viciniſque partibus inhærentem.

118. Is enim materiam præparando, certoque modo diſponendo, & quod in ea benignius eſt, atque ad generatio-

nem

nem aptum, ſegregando, *facit*, ut latens materiei δύναμις in actum deducatur: ac pro quantitate & qualitate illius: nec non conditione loci vermes efformentur.

119. Aptiſsimus autem ad eorum generationem calor eſt humidus: halituoſus ſcilicet, mitis atque blandus: qui id, quod in materia latitat, paulatim exuſcitat: non acris & mordax: qui deſtructivus potiùs & corruptivus, quàm generativus eſſe videtur.

120. Hinc vermes in pueris frequentiores eſſe videmus: non tantum ob eorum voracitatem, quę aliâs vermium materiam ſuppeditat: verùm etiam ob halituoſum calorem. Rariores contrà in juvenibus: quorum calor acrior eſt atq; mordacior.

121. Supereſt Finis: qui triplex eſt. Unus generationis: alter naturæ generantis: tertius vermium generatorum.

122. Finis generationis eſt vermium forma.

123. Finis naturæ generantis eſt: 1. ut materia putreſcens in melius vertatur. In poſsibilibus enim natura ſemper quod melius eſt facit. 2. ut materia tum per generationem, tum per nutritionem vermium abſumatur: ne immodicè creſcens gravius damnum hominj inferat.

124. Licet autem vermes reſpectu noſtri præter naturam ſint: & non modò noxiam materiam: ſed etiam alimentariã ſæpè depaſcantur: imò multas & varias moleſtias nobis creent: ſciendum tamen, naturæ in vermium generationẽ ſcopum non eſſe, ut incommodent: (eſt enim conſervationis ſuæ ſtudioſiſſima: & *Hippocrate l. de Arte* docente, ad medendũ valdè prona atque propenſa) ſed noxas generationem illorum conſequi per accidens: quatenus vel ad loca inſolita moventur: vel pabuli penuria laborãt: vel inteſtina ac ventriculum pungunt & mordent: vel mortui tetras de ſe putriſq; exhalationes fundunt: quæ pro diverſitate partium, quas feriunt, varia ſymptomata cauſantur.

125. Quis proprius genitorum vermium finis ſit, Philoſophis enucleandum relinquimus. Nobis ſit ſatis ea proponere, quæ ad curationem vermium rectè inſtituendam ſcitu ſunt utilia ac neceſſaria.

COROLLA-

COROLLARIA.

I.

Etiam in jejuno inteſtino lumbricos generari contra quorundam neotericorum ſententiam ſtatuimus.

II.

Partem primariò affectam in lienteria non inteſtinum: ſed ventriculum eſſe contra veteres nonnullos defendimus.

III.

Valvulam principio coli adnatam difficultatem ſaltem: non impoſſibilitatem refluxus & regurgitationis contentorum in colo introducere arbitramur.

IV.

Uſum inteſtinorū agnoſcimus triplicem: perfectiorem elaborationem chyli: diſtributionem chyli: & expurgationem fæcum.

V.

Principalem longitudinis & anfractuum in inteſtinis uſum dicimus moram diuturniorem contentorum eſſe.

VI.

Inteſtina eandem cum ventriculo ſubſtantiam habere credimus.

VII.

Ariſtotelem 4. de part. animal. c. 4. ventriculum & inteſtina rectiſſimè terræ aſſimilare cenſemus.

FINIS.